

NUORTEN
SUOMI

NUORTEN
AKATEMIA

Nuva ry

Nuorten osallisuuden tilannekuva hyvinvointialueilla

Kohti nuorten hyvinvointialueita -hanke
maaliskuu 2025

Saatesanat

Kohti nuorten hyvinvointialueita -hankkeessa on koottu yhteen tietoa nuorten osallisuudesta hyvinvointialueilla. Tilannekuvan kokoamisessa on hyödynnetty hyvinvointialueiden asiakirjoja, keskusteluja osallisuustoimijoiden kanssa sekä hankkeessa tehtyjä kyselyjä hyvinvointialueiden osallisuustoimijoille sekä nuorisovaltuustoille.

Osallisuustyön tilanne on ollut jatkuvassa muutoksessa koko hyvinvointialueiden lyhyen olemassaolon ajan. Tämän tilannekuvan tarkoitus on tuoda kontekstia osallisuustyön tilanteelle hyvinvointialueiden historian toisen valtuustokauden alkaessa.

Kohti nuorten hyvinvointialueita

- Nuorten Akatemian, Suomen Nuorisovaltuustojen Liiton ja Nuorten Suomen yhteinen valtakunnallinen hanke keväästä 2022 maaliskuun loppuun 2025
- Tavoitteena nuorten osallisuuden edistäminen hyvinvointialueilla
- Rahoittajana opetus- ja kulttuuriministeriö
- [Lue lisää hankkeesta](#)

Osallisuudesta linjataan asiakirjoissa

Nuorilla on oikeus osallistua ja vaikuttaa

Nuorten oikeus osallistua ja vaikuttaa pohjautuu mm. perustuslakiin (6.3§), nuorisolakiin (24§) ja yleissopimukseen lasten oikeuksista (12 art.). Hyvinvointialuelain 29 § koskee myös nuoria.

Strategioissa suuria eroja osallisuuden osalta

Hyvinvointialueen strategiassa tulee ottaa huomioon asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet (Laki hyvinvointialueesta 611/2021, 41 §). Hyvinvointialueiden välillä on kuitenkin suuria eroja siinä, miten osallisuus ja demokratia näkyy ensimmäisissä strategioissa. Pirkanmaa ja Kainuu olivat ainoat hyvinvointialueet, joiden strategioissa asukkaiden ja asiakkaiden osallistumisen ja vaikuttamismahdollisuuksien tukeminen ja kehittäminen ovat kantavia teemoja (Mäkäläinen 2023).

Osallisuusohjelma antaa suuntaa

Osallisuusohjelma ei ole lakisääteinen, mutta kaikki hyvinvointialueet ovat sellaisen joko laatineet tai aikovat laatia. Yleensä osallisuusohjelma ohjaa osallisuustyötä määrittelemällä sille painopisteet tai vision, asettamalla tavoitteet ja mittarit sekä konkretisoimalla käytössä olevia osallistumisen ja vaikuttamisen keinoja, mahdollisesti kohderyhmittäin.

Hyvinvointialueiden osallisuusohjelmat nuorten osallisuuden näkökulmasta

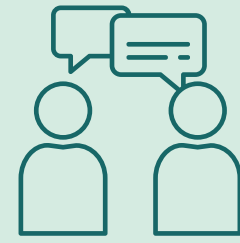
KOHTI
NUORTEN
HYVINVOINTI-
ALUEITA

Laadinta

Useimmissa ohjelmissa ei kerrota, ovatko nuoret olleet mukana laatimassa ohjelmaa.

Kahdeksassa ohjelmassa mainitaan, että nuva kommentoinut tai ollut muuten mukana prosessissa.

Tavoitteet, toimenpiteet, mittarit

Osallisuusohjelmat ovat vielä hyvin ylätasolla – kohderyhmät useimmiten asiakkaat, asukkaat ja henkilöstö. Etelä-Savossa oma osio lapsille ja nuorille.

Kohderyhmäajattelusta mainintoja muutamassa ohjelmassa.

Menetelmät ja osallistumisen keinot

Nuorisovaltuuston lisäksi nuorille suunnattuina osallistumisen keinoina mainitaan asiakasraadit ja kehittäjäryhmät, räätälöidyt tilaisuudet, digitaalisia menetelmiä (digiraati, Hyvinvointia!-peli) sekä vapaaehtoistoiminta.

Toteuttaminen

Vaikka nuorten huomioiminen jää kirjauksissa ohueksi, tärkeintä on miten ohjelmaa toteutetaan käytännössä. Lisäksi esim. Etelä-Karjalassa aiotaan tarkentaa toimenpiteitä vaikuttamistoimielinten ja muiden sidosryhmien kanssa.

"Osallisuustyön luonteeseen kuuluu jatkuva vastavuoroisuus, reagointi ja työn eri osapuolien tarpeita vastaavaksi muovautuminen. Siksi osallisuusohjelmaa ja siihen sisältyvää osallisuuden keinojen ja kanavien käsikirjaa on tarkoitus parantaa ja päivittää tarpeen mukaan."

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen osallisuusohjelma, s. 3

Lue osallisuusohjelmista tarkemmin blogistamme:

<https://nuortenakatemia.fi/nuoret-hyvinvointialueiden-osallisuusohjelmissa/>

Nuorten osallisuus hyvinvointialueiden rakenteissa

Toimielinrakenteet erilaisia kuin kunnissa

Lautakunnat pitkälti päätöksentekoa avustavia, ns. valmistelevia toimielimiä ilman omaa päätöksentekovaltaa (Lajunen 2024).

Lautakuntien toimialoissa vaihtelua

Hyvinvointialueiden välillä eroja siinä, miten osallisuusasioita käsitellään. Viidellä alueella erityisesti osallisuuteen keskittyvä lautakunta, jaosto, johtokunta tai valiokunta. Useimmilla alueilla hyte-lautakunta tms. laajempi kokonaisuus. Osalla osallisuusasiat eivät kuulu selkeästi minkään toimielimen toimialaan.

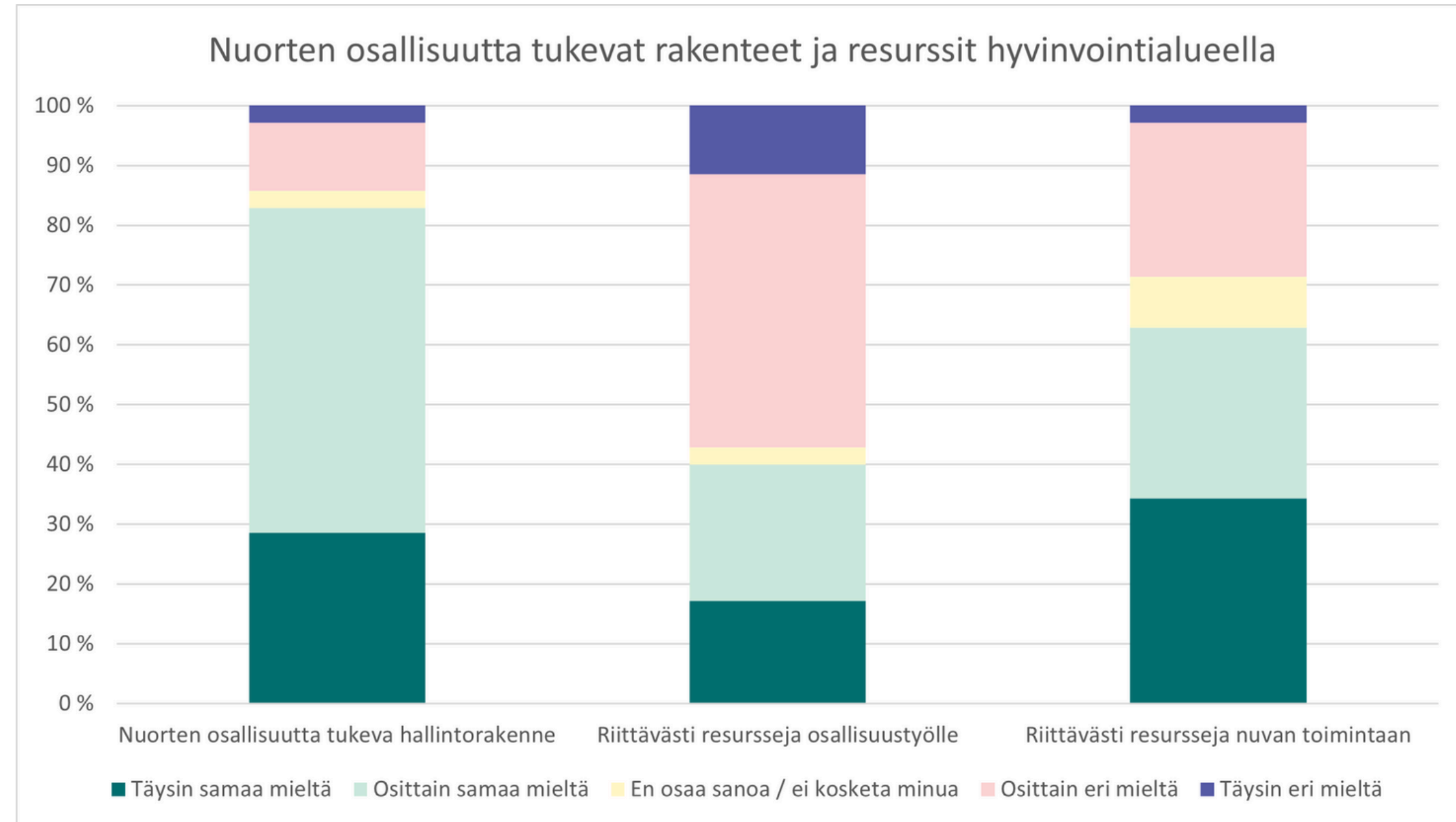
Nuorten edustus toimielimissä

Alueelliset nuorisovaltuustot ovat saaneet hyvin edustuspaikkoja aluevaltuustoihin ja lautakuntiin, muutama jopa aluehallitukseen.

Hyvinvointialueille suunnattu kysely valaisee osallisuustyön edellytyksiä

Kohti nuorten hyvinvointialueita -hanke toteutti marraskuussa 2024 hyvinvointialueiden osallisuustoimijoille suunnatun kyselyn nuorten osallisuuteen liittyen. Kyselyyn saatiin 35 vastausta 20 hyvinvointialueelta.

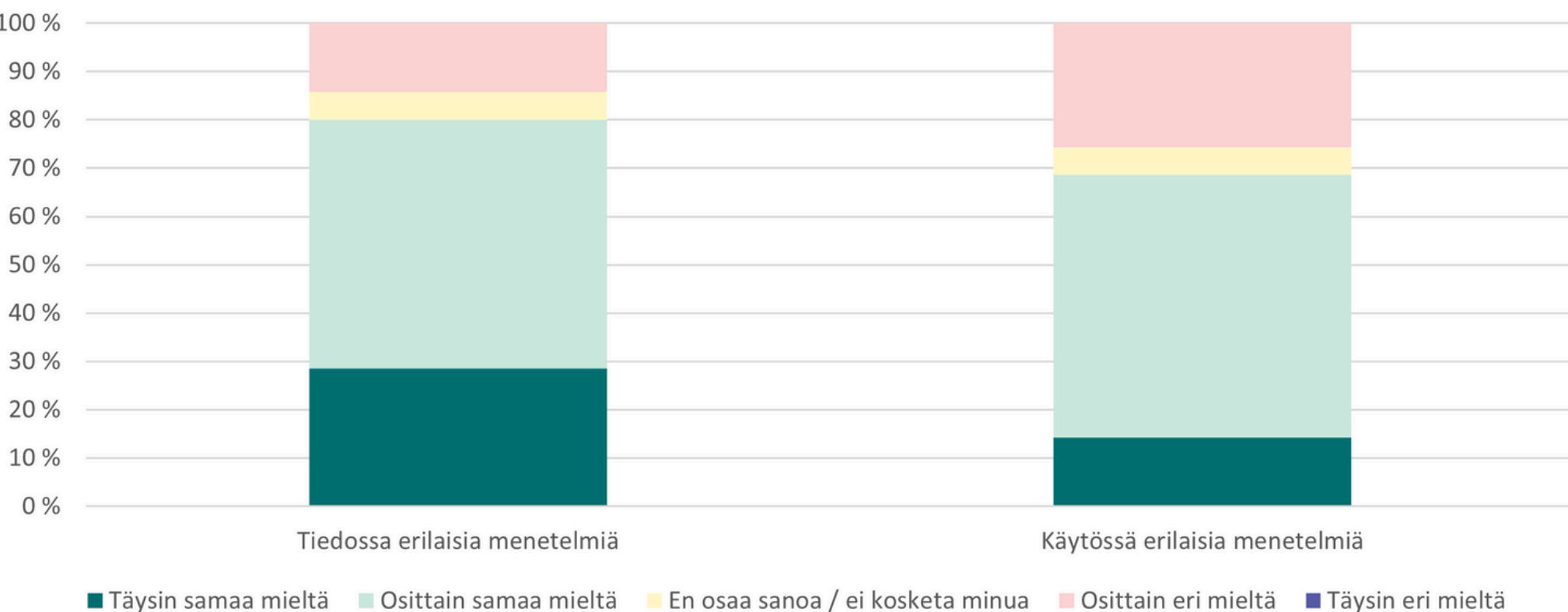
Vastaukset antavat osviittaa osallisuustyön edellytyksistä hyvinvointialueilla. Vaikka osallisuustyön resurssit koetaan riittämättömiksi, nuorisovaltuuston toimintaan on useimpien mielestä riittävästi resursseja. Alueiden välillä on kuitenkin suuria eroja; osalla alueista ollaan tyytymättömiä niin hallintorakenteeseen kuin osallisuustyön ja nuorisovaltuuston resursseihin, kun toisaalla koetaan näiden olevan kunnossa.

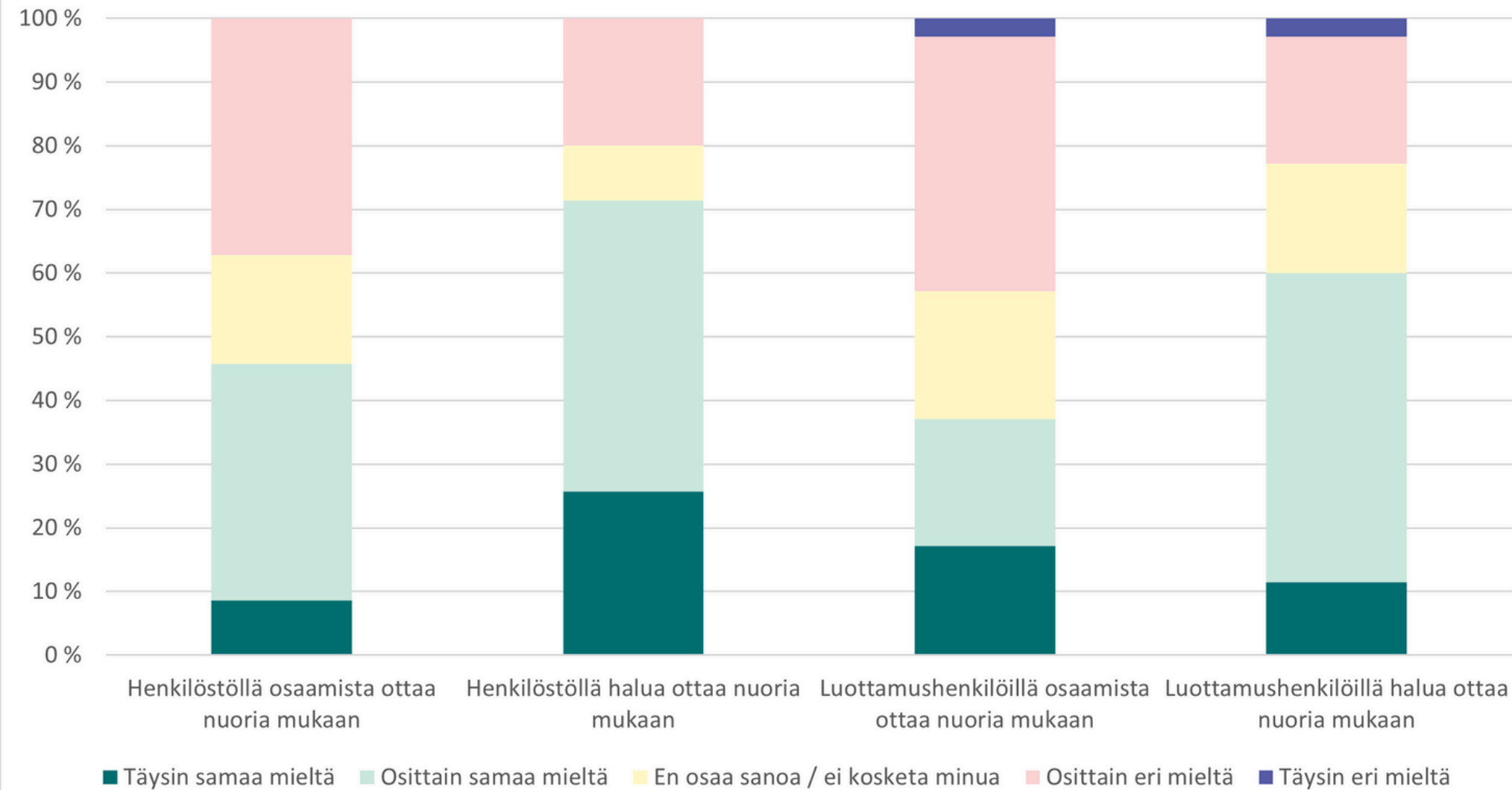
Menetelmiä ja motivaatiota löytyy

Hyvinvointialueiden osallisuustoimijoille suunnatun kyselyn perusteella valtaosalla hyvinvointialueista on ainakin tiedossa erilaisia menetelmiä ja työkaluja nuorten osallistumiseen ja vaikuttamiseen. Käytössä näitä on hieman harvemmalla.

Hyvinvointialueella on tiedossa ja/tai käytössä erilaisia menetelmiä ja työkaluja, jotka tarjoavat nuorille aitoja vaikuttamismahdollisuuksia

Henkilöstöllä ja luottamushenkilöillä on osaamista ja halua ottaa nuoria mukaan kehittämiseen ja päätöksentekoon

Henkilöstöllä ja luottamushenkilöillä nähdään olevan ainakin halua ottaa nuoria mukaan kehittämiseen ja päätöksentekoon, vaikei välttämättä osaamista. Tämä on positiivista, sillä osaamista on helpompaa kehittää kuin motivaatiota. Alueiden välillä on kuitenkin suuria eroja myös näissä kysymyksissä.

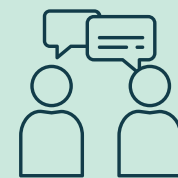
Suurimmat haasteet nuorten osallisuuteen liittyen hyvinvointialueiden osallisuustoimijoiden kyselyn perusteella

KOHTI
NUORTEN
HYVINVOINTI-
ALUEITA

NUORTEN LAAJEMPI KUULEMINEN

Nuorisovaltuusto korostuu liikaa, vaikka se ei edusta kaikkia nuoria. Haavoittuvassa asemassa olevien nuorten tavoittaminen ja osallistaminen on hyvinvointialueille haastavaa.

NUVAN TOIMINNASSA HAASTEITA

Nuorisovaltuuston toiminnassa haasteita tuottavat mm. pitkät välimatkat, etäkokoukset, jäsenten vaihtuvuus sekä aikataulut.

RAKENTEET JA RESURSSIT

Osallisuustoimijoiden mukaan nuorten osallisuuden edistämiseen on yksinkertaisesti liian vähän rahaa, henkilöstöä ja työaikaa.

Osallistuva budjetointi

Asiakasraati

Kysely

Toiminnalliset työpajat

Erätauko-keskustelu

Digiraati

Päätäjien jalkautuminen nuorten kotikentälle

Hyvinvointia! -peli

Polis

Nuorisofoorumi

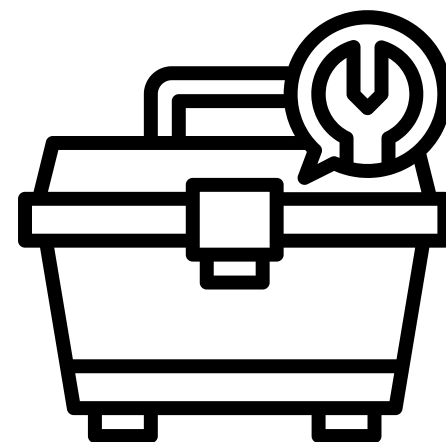
Nuorisovaltuusto

Vaikuta! -teemapäivä

Puntaroiva asukaspaneeli,
jossa nuoret myös mukana

Nuorten edustus
verkostoissa ja työryhmissä

Mikä vituttaa? -ilta

Hyvinvointialueilla käytetyt menetelmät nuorten osallisuuden lisäämiseksi

*Hyvinvointialueiden osallisuustoimijoille
suunnatun kyselyn pohjalta*

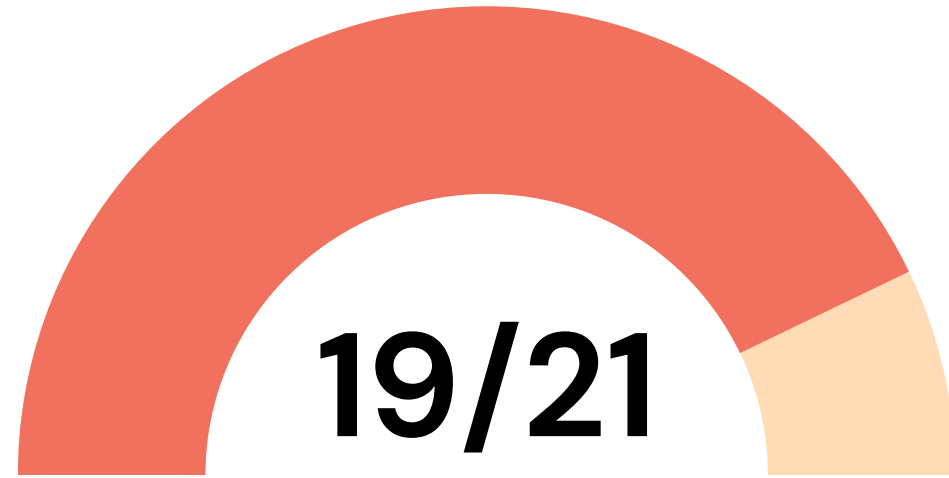
Alueellisen nuorisovaltuuston rooli

- Tuo nuorten näkemyksiä hyvinvointialueen päätöksentekoon
- Edustaa alueen nuoria ja selvittää alueen nuorten mielipiteitä
- Osallistuu osallistumisen ja vaikuttamisen kehittämiseen hyvinvointialueella
- Tekee yhteistyötä kuntien nuvien kanssa
- Voi ottaa kantaa laajasti alueellisiin asioihin

Alueellisten nuorisovaltuustojen vaikuttamismahdollisuudet

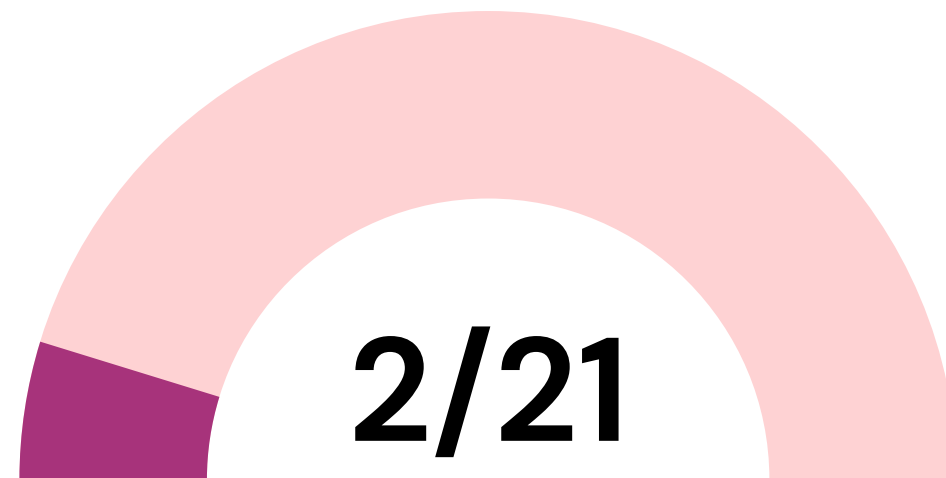
KOHTI
NUORTEN
HYVINVOINTI-
ALUEITA

nuorisovaltuustolla on
puhe- ja läsnäolo-oikeus
aluevaltuustossa

nuorisovaltuustolla on
puhe- ja läsnäolo-oikeus
lautakunnassa tai vastaavassa
toimielimessä

nuorisovaltuustolla on
puhe- ja läsnäolo-oikeus
aluehallituksessa

nuorisovaltuustolla on
suora aloiteoikeus
aluevaltuustossa

Kokemuksia alueellisten nuorisovaltuustojen toiminnasta

90%

Nuorista koki päässeensä vaikuttamaan hyvinvointialueen asioihin alueellisessa nuorisovaltuustossa

68%

Nuorista koki, että on saanut riittävästi perehdytystä nuorisovaltuuston toiminnasta

59%

Nuorista koki, että nuorisovaltuustolle on järjestetty tarpeeksi ryhmäytymistä

82%

Nuorista koki, että nuorisovaltuusto saa riittävästi tietoa päätöksenteon tueksi

84%

Nuorista koki, että yhteistyö aluevaltuutettujen kanssa on toiminut hyvin

94%

Nuorista koki, että pystyy vaikuttamaan asioihin edustamalla nuoria työryhmien ja toimielinten kokouksissa

“Tukiaikuisena pyrin luomaan nuorisovaltuustolle mahdollisimman hyvät toimintaedellytykset. Tämä sisältää mm. kokousjärjestelyt, epäselvien asioiden selvittelyn ja hyvinvointialueen toimintatapoihin ohjaamisen. Pyrin myös toimimaan nuvan ja hyvinvointialueen välisten viestien välittäjänä. Pyrin olemaan luotettava aikuinen, jonka puoleen voi ja uskaltaa kääntyä pientenkin asioiden ja kysymysten suhteen.” -Kyselyyn vastannut tukiaikainen

“Nuoret ovat mainioita. He keskustelevat ja ideoivat ja osallistuvat aktiivisesti. Puheenjohtaja on toimelias ja erinomainen tehtävässään.” - Kyselyyn vastannut tukiaikainen

“Onnistunut on edustusten hankkiminen, hyvinvointialueen sisäinen aktiivisuus, lausunnot, kannanotot ja aloitteet. Asioita on saatu hyvin läpi kokonaisuuksina.” - Kyselyyn vastannut nuori

“Miten voisimme oikeasti vaikuttaa asioihin? Välillä tuntuu, että kokouksissa meille vaan annetaan paljon tietoa eri asioista, mutta todelliset vaikutusmahdollisuudet jäävät pieniksi.” -Kyselyyn vastannut nuori

Monipuolista nuorisovaltuusto- toimintaa

Onnistunut alueellisen nuorisovaltuuston toiminta voi näyttää hyvin monenlaiselta. Hyviä esimerkkejä löytyy monelta alueelta, seuraavilla sivuilla niistä joitakin poimintoja.

Millä keinoilla nuorisovaltuusto voi vaikuttaa?

- Tapaamiset ja keskustelut päättäjien kanssa
- Lausunnot
- Tapahtumat ja tilaisuudet
- Lobbaaminen
- Aloitteet
- Yhteistyö esim. yhdistysten ja muiden vaikuttamistoimielinten kanssa
- Kampanjat
- Edustaminen työryhmissä ja toimielimissä
- Kannanotot
- Mielialuekirjoitukset
- Kolumnit
- Someviestintä

Esimerkkejä nuorisovaltuustojen toiminnasta

KAINUUN SANOMAT

KAINUU

"Huonokuntoisista lapsista tulee huonokuntoisia aikuisia" – Kainuun nuorisovaltuutetut toivovat, että lasten ja nuorten liikkumista saataisiin lisättyä

Julkaistu: 30.1.2023 klo 7:19

KOHTI
NUORTEN
HYVINVOINTI-
ALUEITA

EP NUVA hyvaep_nuorisovaltuusto

1/3

Nuorisofoorumi

26.10.2024

Kauhajoella, IKH-Areenalla

! Maksuton bussikuljetus !

Tulevaisuuden Etelä-Pohjanmaa
nuorten silmin

A social media post for a youth forum. The post features a white background with decorative orange leaf and circle graphics. The text is in bold black and blue fonts. The forum is scheduled for October 26, 2024, in Kauhajoella at the IKH-Areena. A key feature is free bus transport. The post is from the account 'hyvaep_nuorisovaltuusto' and is the first of three slides.

Esimerkkejä nuorisovaltuustojen toiminnasta

vakealnu Seurataan Lähetä viesti + ...

20 julkaisua 121 seuraajaa 27 seurannassa

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen nuorisovaltuusto
Julkishallinnollinen organisaatio
Nuorten asiassa Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella 📍
.
.
Nuori, halutaan kuulla sinun ajatuksia! 🗣️
docs.google.com/forms/d/1oKBxeQ25HkNij9lgzuzrFhwX_StoLT6k4QamvJuJZLo/edit
Seuraaajat: jussisaramo ja netterimpioja

Toiminta

JULKAISUT REELS MERKITYT

Nuva ry
Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto

Kokoustiedote 8.3.

Kokoustiedote 1.2

Mielenterveys

Nuoret huolestuivat ikäistensä mielenterveydestä – nuorisovaltuusto Pohjois-Savossa vaatii kokeilemaan akuuttikuraattoria hädän hetkelle

Hyvinvointialueen nuorisovaltuusto haluaa saada päättäjät heräämään ennen kuin asiat kriisiytyvät pahasti. Akuuttikuraattori auttaisi nopeasti, kun tarve on.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen nuorisovaltuuston puheenjohtaja Vilho Klaavo on huomannut, että nuorilla on yhä enemmän mielenterveysongelmia esimerkiksi ulkonäköpaineiden vuoksi.

Pirkanmaan
hyvinvointialue

Pirkanmaan hyvinvointialueen
nuorisovaltuuston työjärjestys

Pirkanmaan hyvinvointialue | PL 272, 33101 Tampere
etunimi.sukunimi@pirha.fi | pirha.fi

KOHTI
NUORTEN
HYVINVOINTI-
ALUEITA

Myönteisiä esimerkkejä hyvinvointialueilta

Jalkautuminen nuorten kotikentälle

Päätäjien jalkautumista keskustelemaan nuorten kanssa nuorille tutuissa ja turvallisissa paikoissa on kokeiltu useilla hyvinvointialueilla.

Kymenlaaksossa toimintamalli on päätetty ottaa vakituisesti käyttöön.

Osallistuva budjetointi

Keski-Pohjanmaalla on ensimmäisenä hyvinvointialueena kokeiltu osallistuvaa budjetointia. Myös Keski-Suomessa on suunnitelmissa kokeilla sitä.

Monialaisen yhteistyön seminaarit

Toiminnalliset monialaiset seminaarit ovat tuoneet hyvinvointialueiden, kuntien ja järjestöjen toimijoita yhteen vahvistamaan nuorten palveluita.

Seminaareja on järjestetty Pirkanmaalla, Päijät-Hämeessä, Varsinais-Suomessa ja Etelä-Savossa.

Yhteistyötä maakuntaliiton kanssa

Useilla hyvinvointialueilla tehdään yhteistyötä maakuntaliiton kanssa esimerkiksi nuorisovaltuuston osalta.

Pohjois-Karjala on ollut tässä edelläkävijä, ja maakuntaliiton rooli yhteisen nuvan tukena on erityisen vahva.

Suosituksia tulevaisuuteen

Osallisuustyö tarvitsee panostusta

Pelkkä rakenteiden luominen ei riitä. Osallisuustyö ja sen pitkäjänteinen kehittäminen vaativat aikaa ja asiantuntevaa henkilöstöä.

Hyödynnetään ensimmäisen kauden opit

On tärkeää oppia ensimmäisen valtuustokauden kokemuksista. Millainen hallintorakenne tukisi osallisuustyötä parhaiten; miten nuoria voisi paremmin ottaa mukaan strategian päivittämisessä?

Rohkaistaan ja kuunnellaan nuoria

Nuorten osallisuutta edistävät teot eivät aina maksa mitään – myös nuoria kohtaavien aikuisten asenteella ja sanoilla on väliä!

Kohti nuorten hyvinvointialueita -hankkeen tiimi

Ella Kankaanranta
Projektipäällikkö
Nuorten Akatemia

Milla Lamminsivu
Alueellisen osallisuuden asiantuntija
Nuva ry

Sara Nyman
Alueellisen osallisuuden asiantuntija
Nuva ry

Laura Mäkäläinen
Osallisuuden asiantuntija
Nuorten Suomi